

ANALYSE

Kyoto

Energie Nederland, jaargang 7, nr. 14 • dinsdag 9 november 2004

Russische ambities geven weer hoop voor Kyoto

De bureaula kan open en met een zwerige boog kan plan B er in worden gegooid. Niemand rekende namelijk nog op het doorgaan van het Kyoto-protocol en er werd hard nagedacht over het 'wat dan?'. Een nieuw initiatief dat in ieder geval ook aansprekend moest zijn om deelname van de Verenigde Staten en China en andere opkomende landen te verzekeren. Plan B begon, al hardop redenerende, eigenlijk steeds aantrekkelijker te klinken. Totdat op de valreep de Russische president Poetin besloot het Kyoto-protocol voor te leggen aan de Doema met een positief advies. Binnen twee weken keurde de Doema het voorstel tot Russische deelname goed en 'Kyoto' kon van start. Een politieke en economische meesterzet van Poetin.

Rusland heeft lang gearzeld of het zou deelnemen aan het Kyoto-protocol omdat aan de initiële voorwaarden werd getwijfeld. Het afhaken van de Verenigde Staten maakte de markt voor CO₂-emissierechten veel minder aantrekkelijk voor Rusland en de reeds ingeboekte inkomsten moesten naar beneden worden bijgesteld. Ook nam de kans af dat Amerikaanse investeringen via samenwerkingsmechanismen zoals Joint Implementation (JI) naar Rusland zouden vloeien. Tegenstanders van Russische deelname wezen op de krachtige economische groei van Rusland en het feit dat deelname grenzen aan die groei konden stellen als de uitstoot van CO₂ het niveau van 1990 zou overstijgen. Dat Rusland nu toch meedoet aan Kyoto is, gezien de belangen, niet alleen tot stand gekomen door de Europese steun voor Russische toetreding tot de WTO, maar is vooral ook te danken aan de energie- en economische strategie van de huidige regering.

In de Energiestrategie tot 2020 van Rusland valt te lezen dat men verwacht dat de uitstoot in 2010 op 75-80 procent van het niveau van 1990 zal liggen. Belangrijker is dat in het strategiedocument verwacht wordt

dat in 2020 het niveau van 1990 nog niet bereikt is. Dit wordt ook bevestigd door de nieuwste World Energy Outlook van het Internationaal Energie Agentschap. Volgens het strategiedocument bestaat er dus ruimte

Door
Coby van der Linde

voor deelname. Deze conclusie wordt niet door iedereen gedeeld. De vooronderstellingen wat betreft de energiebesparing en -efficiëntie zijn zeer optimistisch. De energie-intensiteit van de Russische economie is nog steeds hoog en de introductie van efficiëntere kapitaalgoederen verloopt vooralsnog moeizaam.

Ambities

Het dilemma van Rusland werd me echter pas echt duidelijk bij een presentatie over het Russische energiebeleid vóórdat de onderhandelingen over het protocol waren afgerond. In een aantal opeenvolgende grafieken werden de opbrengsten van de verkoop van CO₂-emissies, de stijging van het ener-

giegebruik, de energiemix en de CO₂-uitstoot gepresenteerd. In een laatste plaatje werd de strategie samengevat. Dit plaatje gaf een nieuwe betekenis aan het begrip gebakken lucht verkopen. Om de export van gas op peil te houden werd een stijgend binnenlands verbruik van kolen (en nucleaire energie) voorzien waardoor het niveau van CO₂-uitstoot van 1990 al snel na 2010 zou worden bereikt. Sindsdien zijn de ambities op gebied van energie-efficiëntie en energiebesparing naar boven bijgesteld.

Rusland heeft gelijk om hoge ambities te koesteren. Ondanks de negatieve berichtgeving over de bedoelingen van Poetin met de Russische energie-industrie, is recentelijk een aantal besluiten genomen die de kansen op het aantrekken van buitenlands kapitaal en technologie aanmerkelijk hebben verhoogd. De fusie van Gazprom en Rosneft ging gepaard met het openstellen van de gasector voor buitenlandse investeringen. Poetin kiest voor een strategie waarbij hij enerzijds, net als veel andere producerende landen, greep wil houden op een belangrijke sector als gas, terwijl hij anderzijds de sector openstelt voor buitenlands kapitaal. Ook Kyoto biedt kansen om kapitaal en technologie aan te trekken via de samenwerkingsmechanismen. De stappen van Rusland moeten worden gezien als een serieuze poging tot het boeken van winst door energiebesparing en efficiëntie. Door het Kyoto-protocol te ondertekenen legt Poetin een deel van de verantwoordelijkheid voor het welslagen van de energie-strategie bij de medeondertekenaars, in het bijzonder de EU, door

te rekenen op investeringen in het energiesysteem van Rusland. Het gas dat nu nog ontsnapt via lekkende leidingen en dat in inefficiënte installaties wordt verbrand, kan vrijgemaakt worden voor export naar bijvoorbeeld Europa.

Handschoen

Het ratificeren van het Kyoto-protocol kan gezien worden als een poging een belangrijke kwaliteits-slag te maken in het energiesysteem en vraagmanagement. Rusland kan bij een geslaagde strategie zowel CO₂-emissies verkopen als het gas (en andere energiedragers) dat niet meer ontsnapt of kwistig geconsumeerd hoeft te worden in Rusland. Bovendien kan in samenhang met het vraagmanagement ook begonnen worden met aanbodmanagement of conservering zodat Rusland langer kan genieten van de opbrengsten van energie-exporten.

Rusland heeft Europa iets gegeven dat hoog op het verlanglijstje stond. Rusland heeft ook een lijstje dat verder strekt dan WTO-toetreding. De EU wordt door Rusland uitgedaagd de belofte van het Kyoto-protocol waar te maken. Een mooi uitgangspunt voor de komende Rusland-EU dialoog van 11 november aanstaande. De handschoen ligt voor het oprapen. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Internationale Politieke Economie en Internationale Oliemarkten aan de Universiteit Leiden, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.